

Brüssel, 18. jaanuar 2019
REV1 – asendab 21. novembri
2017. aasta teate sidusrühmadele

TEADE SIDUSRÜHMADELE

ÜHENDKUNINGRIIGI VÄLJAASTUMINE ELIST NING ELI ÕIGUSNORMID TSIVIILÕIGUSE JA RAHVUSVAHELISE ERAÕIGUSE VALDKONNAS

Ühendkuningriik esitas 29. märtsil 2017 Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohase teate oma kavatsuse kohta liidust välja astuda. See tähendab, et alates 30. märtsist 2019 kell 00.00 Kesk-Euroopa aja järgi („väljaastumise kuupäev“)¹ saab Ühendkuningriigist „kolmas riik“².

Väljaastumiseks valmistumine on lisaks ELile ja liikmesriikide ametiasutustele oluline ka eraõiguslike isikute jaoks.

Pidades silmas ebamäära olukorda seoses väljaastumislepingu ratifitseerimisega, tuletatakse kõigile huvitatud isikutele meelde õiguslikke tagajärgi, millega nad peavad arvestama, kui Ühendkuningriigist saab kolmas riik.

Kui väljaastumislepingu eelnõus³ sisalduvas üleminekukorras ei lepita kokku teisiti, ei kohaldata alates väljaastumise kuupäevast enam Ühendkuningriigi suhtes ELi õigusnorme tsiviilõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse valdkonnas. Sellel on eelkõige alljärgnevad tagajärjed⁴.

1. RAHVUSVAHELINE KOHTUALLUVUS

EL on kehtestanud rahvusvahelise eraõiguse valdkonnas ühtlustatud õigusnormid, millega reguleeritakse rahvusvahelist kohtualluvust tsiviil- ja kaubandusajades,

¹ Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 50 lõikega 3 võib Euroopa Ülemkogu otsustada ühehäälselt kokkuleppel Ühendkuningriigiga, et aluslepingute kohaldamine lõpetatakse hilisemal kuupäeval.

² Kolmas riik on riik, mis ei ole ELi liige.

³ Vt läbirääkijate tasandil 14. novembril 2018 kokku lepitud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu eelnõu neljas osa (https://ec.europa.eu/commission/publications/draft-agreement-withdrawal-uk-eu-agreed-negotiators-level-14-november-2018-including-text-article-132_en).

⁴ Tuleks meeles pidada, et Ühendkuningriik ei osale kõikides õigusaktides, milles käsitletakse tsiviil- ja kaubandusajades tehtavat õiguslast koostööd.

sealhulgas maksejõuetus- ja perekonnaõiguses⁵. Üldjuhul kohaldatakse neid ühtlustatud õigusnorme ainult juhul, kui kostja alaline elu- või asukoht on ELi liikmesriigis.

1.1. Väljaastumise kuupäeval pooleli olevad menetlused

Kui väljaastumise kuupäeval on EL 27⁶ liikmesriigi kohtus pooleli menetlus, mille kostja alaline elu- või asukoht on Ühendkuningriigis, kohaldatakse jätkuvalt ELi õigusnorme rahvusvahelise kohtualluvuse kohta.

1.2. Väljaastumise kuupäevast algatatud menetlused

Kui väljaastumise kuupäeval või pärast seda algatakse EL 27 liikmesriigi kohtus menetlus, mille kostja alaline elu- või asukoht on Ühendkuningriigis, ei kohaldata enam rahvusvahelise kohtualluvuse õigusnorme, mis on sätestatud nii tsiviil- ja kaubandusõiguse kui ka perekonnaõiguse valdkonda käsitlevates ELi õigusaktides, välja arvatud juhul, kui nendes õigusaktides on kehtestatud kohtualluvusnormid ka kolmandate riikide kohta⁷.

Järelikult määratakse rahvusvaheline kohtualluvus kindlaks selle liikmesriigi siseriiklike õigusnormide kohaselt, kus asub asja menetlev kohus.

Mõnel juhul kohaldatakse rahvusvahelisi konventsioone, näiteks Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi välja töötatud konventsioone,⁸ tingimusel et nii EL ja selle liikmesriigid kui ka Ühendkuningriik on konventsiooni osalised.

2. KOHTUOTSUSTE TUNNUSTAMINE JA TÄITMINE

EL on kehtestanud rahvusvahelise eraõiguse valdkonnas õigusnormid liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise lihtsustamiseks.

2.1. Välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnistamise menetlused

Kui Ühendkuningriigi kohtu otsus, mille suhtes kohaldatakse õigusaktidest tulenevalt välisriigi kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise menetlust, tunnistatakse EL 27s täidetavaks enne väljaastumise kuupäeva, kuid ei ole EL 27s selleks ajaks veel täidetud, saab seda endiselt täita, hoolimata sellest, et otsuse on teinud Ühendkuningriigi kohus.

⁵ Käesolevas teates ei käsitleta eraldi tarbijakaitseküsimusi. Vt sel teemal „Teade sidusrühmadele – Ühendkuningriigi väljaastumine EList ning ELi õigusnormid tarbijakaitse ja reisijate õiguste valdkonnas“, avaldatud 27. veebruaril 2018.

⁶ Kuigi ELi aluslepingutes on sätestatud erikord, mille alusel Iirimaa ja Taani võivad nendes ELi õigusaktides osaleda, kuid ei pea seda tegema, kasutatakse lihtsuse mõttes mõistet EL 27.

⁷ See puudutab näiteks tarbijavaidlusi (vt joonealune märkus 5).

⁸ Üldjuhul võtab iga sellises konventsioonis osalev riik selle üle oma siseriiklikku õigusse.

2.2. Väljaastumise kuupäeval pooleli olevad menetlused

Kui Ühendkuningriigi kohtu otsus ei ole tunnustatud täidetavaks ega täidetud enne väljaastumise kuupäeva, ei kohaldata selle suhtes ELi õigusnorme kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta, isegi kui

- kohtuotsus on tehtud enne väljaastumise kuupäeva või
- täitmismenetlus on algatatud enne väljaastumise kuupäeva.

2.3. Väljaastumise kuupäeval või pärast seda algatatud menetlused

Kui Ühendkuningriigi kohtu otsuse täitmise menetlus algatakse EL-27s väljaastumise kuupäevast alates, ei kohaldata selle otsuse suhtes enam ELi õigusnorme.

Sel juhul reguleeritakse kohtuotsuse tunnustamist ja täitmist selle liikmesriigi siseriiklike õigusnormide kohaselt, kus tunnustamist/täitmist taotletakse.

Mõnel juhul kohaldatakse rahvusvahelisi konventsioone, näiteks Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi välja töötatud konventsioone,⁹ tingimusel et nii EL ja selle liikmesriigid kui ka Ühendkuningriik on konventsiooni osalised.

Kõikidel sidusrühmadel soovitatakse seda arvesse võtta, kui nad valivad lepingus rahvusvahelise kohtualluvuse kohaldamise.

3. ELI ERIMENETLUSED

Tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevates ELi õigusaktides on sätestatud mitu erimenetlust, näiteks Euroopa maksekäsmenetlus¹⁰ ja Euroopa väiksemate nõuete menetlus¹¹.

Ka nende erimenetluste puhul lähenetakse kohtualluvusele ning kohtuotsuste tunnustamisele ja täitmisele käesoleva teate punktides 1 ja 2 kirjeldatud viisil.

4. LIIKMESRIIKIDEVAHELISE ÕIGUSALASE KOOSTÖÖ MENETLUSED

Tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevates ELi õigusaktides on sätestatud õigusalase koostöö lihtsustamine (nt seoses dokumentide kättetoimetamise¹² või tõendite kogumisega¹³ või tsiviil- ja kaubandusajju käsitleva

⁹ Üldjuhul võtab iga sellises konventsioonis osalev riik selle üle oma siseriiklikku õigusse.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsmenetlus (ELT L 399, 30.12.2006, lk 1).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate nõuete menetlus (ELT L 199, 31.7.2007, lk 1).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (dokumentide kättetoimetamine) (ELT L 324, 10.12.2007, lk 79).

Euroopa kohtute võrgu raames¹⁴). Alates väljaastumise kuupäevast toimivad EL 27 liikmesriigid järgmiselt:

- lõpetavad sellised õiguslase koostöö menetlused Ühendkuningriigiga, kui need on veel pooleli,
- ei algata enam selliseid uusi õiguslase koostöö menetlusi Ühendkuningriigiga

ELi õiguse alusel.

Selliseid menetlusi võib jätkata siseriiklike õigusnormide alusel, millega reguleeritakse õiguslase koostööd kolmandate riikidega. Mõnel juhul kohaldatakse rahvusvahelisi konventsioone, näiteks Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi välja töötatud konventsioone,¹⁵ tingimusel et nii EL ja selle liikmesriigid kui ka Ühendkuningriik on konventsiooni osalised¹⁶.

Kõikidel riiklikel keskasutustel soovitatakse kaaluda, kas õiguslase koostöö menetlus võib olla väljaastumise kuupäeval veel pooleli ning kas menetlust saab jätkata siseriikliku õiguse või asjaomase rahvusvahelise konventsiooni alusel. Kui menetlust saab jätkata siseriikliku õiguse või rahvusvahelise konventsiooni alusel, peaks keskasutus kaaluma, kas esitada siseriikliku õiguse / rahvusvahelise konventsiooni alusel lisataotlus, mis vaadatakse läbi juhul, kui Ühendkuningriik astub liidust välja ilma väljaastumislepinguta.

5. MUUD KÜSIMUSED

- Määrusega (EL) 2016/1191¹⁷ on teatavate avalike dokumentide (näiteks sünnitõendite) ringluse hõlbustamiseks kaotatud nende puhul apostillimise nõue ja lihtsustatud muid formaalsusi. Määruse (EL) 2016/1191 kohaldamine ei sõltu avaliku dokumendi väljaandmise kuupäevast, vaid kuupäevast, mil see esitatakse teise liikmesriigi ametiasutusele. Kui Ühendkuningriigi ametiasutuse välja antud avalik dokument esitatakse EL 27 liikmesriigi ametiasutusele väljaastumise kuupäeval või pärast seda, ei kohaldata selle dokumendi suhtes seega enam määrust (EL) 2016/1191, hoolimata dokumendi väljaandmise kuupäevast ja kehtivusajast.

¹³ Nõukogu 28. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 174, 27.6.2001, lk 1).

¹⁴ Vt nõukogu 28. mai 2001. aasta otsuse 2001/470/EÜ (millega luuakse tsiviil- ja kaubandusajades käsitlev Euroopa kohtute võrk (EÜT L 174, 27.6.2001, lk 25)) artikkel 8.

¹⁵ Üldjuhul võtab iga sellises konventsioonis osalev riik selle üle oma siseriiklikku õigusse.

¹⁶ Näiteks rahvusvahelise lapsröövi korral saab taotluse saanud keskasutus vaadata taotluse esitanud keskasutuse taotluse läbi ka rahvusvahelise lapsröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 1980. aasta Haagi konventsiooni alusel.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta määrus (EL) 2016/1191, millega edendatakse kodanike vaba liikumist, lihtsustades teatavate avalike dokumentide Euroopa Liidus esitamise nõudeid (ELT L 200, 26.7.2016, lk 1).

- Komisjon pakub e-õiguskeskkonna portaali kaudu mitmesuguseid vahendeid teabe saamiseks liikmesriikide õigussüsteemide kohta¹⁸. Alates väljaastumise kuupäevast ei esitata e-õiguskeskkonna portaalis enam teavet Ühendkuningriigi kohta, sealhulgas dünaamilisi vorme ega teabelehti.

Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis <https://beta.e-justice.europa.eu/home?init=true&action=home&plang=et> ja komisjoni tsiviilõiguse veebilehel http://ec.europa.eu/justice/civil/index_en.htm pakutakse teavet tsiviilõiguse kohta. Vajaduse korral lisatakse sellele lehele täiendavat teavet.

Euroopa Komisjon
Õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat

¹⁸ <https://beta.e-justice.europa.eu/home?init=true&action=home&plang=et>